

TEMELJNA NAČELA 2. VATIKANSKOG SABORA O MOLITVENOJ OBNOVI

Ivan ŠESO

Ovaj referat trebao je, kako vidite iz programa, imati pater Duda, jedan od mojih velikih uzora. Međutim, stjecajem okolnosti i zbog simbolike (da govori netko iz pastoralnog klera i iz đakovačke biskupije i da u komisiji ove skupine bude jedan nefratar i nedoktor) zadužen sam ja za ovo kratko izlaganje. Bit će to zaista simbolično.

Kratko vrijeme nakon Sabora jedan mi ugledni svećenik reče: »Mene je Koncil razočarao. Čim je stavio na prvo mjesto raspravljavanje o liturgiji, znao sam koliko je sati. Neće se rješavati mnogi životni problemi...«

Ne znam što bi taj svećenik danas rekao (dugo ga naime ne vidjeh), ali čini mi se, da je sve jasnije, kako je Koncil dobro radio i kako je Duh znao koliko je sati, kad je toliko pažnje posvetio liturgiji a u dokumentu o njoj čak 8 točaka ispunio govoreći o molitvi. Osim toga dokumenta molitva se izričito spominje i obrađuje u još šest dokumenata s po jednim ili više brojeva. Sabor je bez sumnje imao na umu toliko puta provjerenu produženu jednadžbu, da LEX ORANDI EST LEX CREDENDI EST LEX VIVENDI. (I pored sve dragosti našeg lijepog jezika, neke se stvari upečatljivije izriču latinski.) Zato Koncil poput brižnog domaćina želi narodu iznijeti sve blago novo i staro.

Konstitucija o liturgiji SACROSANCTUM CONCILIUM (SC) zanosno počinje, kako Krist moli sa svojom Crkvom pjesmu u progonstvu. Iznosi, kako je molitva, napose časoslov produžetak Euharistije u cijeli život. Molitva časoslova posvećuje tok dana i noći. Svi mole časoslov u ime Crkve. »Bez prestanka molite« — citira Koncil Pavla i zatim Isusa: »Bez mene ne možete ništa učiniti«. Napose dušobrižnicima za održanje u sve složenijim uvjetima života potrebna je molitva i to prilagođena, koja diže i krijepi. Zgodno je Guardini usporedio molitvu s disanjem i to najčišćim disanjem. Istina, čovjek može disati i u manje-više nečistom zraku, ali za zdrav život potrebno je barem povremeno udisanje svježeg zraka. Takav svjež zrak duši je molitva. I što je negdje zrak nečistiji potrebno je bolje i češće korištenje ljekovitog čistog zraka.

Kako SC posebno ističe molitvu časoslova i želi iznijeti načela njegove obnove, spomenut ćemo što je sugerirano u toj Uredbi. Da se pa-

met uskladi s glasom i izrazima potrebno je kod molitelja obilnije biblijsko i liturgijsko znanje. Donose se smjernice, koje će usvojiti i ostvariti kasnije stvorena komisija i koje će precizirati apostolska uredba »LAUDIS CANTICUM« Pavla VI. od 1. XI 1970.

Koncil određuje razdiobu psaltira na više tjedana, unošenje obilnijeg teksta Svetog Pisma, bolji izbor iz Otaca i crkvenih pisaca svih vremena, pročišćavanje životopisa svetaca od svega legendarnog i iznošenje samo povijesne istine. Traži se obogaćenje himni novima i pročišćenje od mitskih dijelova. Donose se propisi o molitvi časoslova u određene sate — pojednostavljeni — određuje se obveza različitih molilaca, propisi o korskom i pojedinačnom moljenju. Spominju se zamjene za časoslov, ističe ljepota molitve u zajednici, vjernicima se osobito preporuča večernja u nedjelje i blagdane. Sabor još ističe kako je jezik časoslova latinski, ali se iznimno može moliti i narodnim jezikom, ako bi latinsko moljenje predstavljalo ozbiljnu teškoću.

Uredba o Crkvi »LUMEN GENTIUM« (LG) ističe kako molitva spada u opće svećeništvo vjernika i kako je ona neophodni put da raste ljubav (LG 10,44).

Dekret o apostolatu laika podsjeća da »... svi trebaju imati na pameti, da slobodnim prihvaćanjem javnog kulta i molitve, pokore, rada i napora života... mogu doseći sve ljude i pridonijeti spasu čitavog svijeta« (Apostolicam actuositatem 16).

Dekret o životu svećenika spominje kako molitva uvodi u Kristovo otajstvo. Spominje tolike poslove i brige svećenika danas. Potreba povezivanja s Kristom zaista je silno velika: »Pastoralna ljubav proistječe naročito iz euharistijske žrtve. Zato ona predstavlja središte i korijen čitava prezbiterova života, tako da svećeničko srce ono što se zbiva na žrtvenom oltaru nastoji primijeniti na sebe. Ovo se ne može postići, ako sami svećenici po molitvi ne ulaze uvijek sve dublje u Kristovu tajnu...« (Presbyterorum ordinis 5). Posebno se spominje svagdanji Oče naš i onaj stavak »oprosti nam naše dugove...« Podsjeća na prevažni zapis kako su Apostoli ustrajali u molitvi zajedno s Gospodinom Majkom. Treba steći duh molitve, a to se postiže prvenstveno pravim svetkovanjem liturgije.

Dokument o redovništvu PERFECTAE CARITATIS (PC) naglašava da duh molitve a i samu molitvu treba crpsti iz četiri izvora kršćanske duhovnosti: Svetog Pisma, Euharistije, međusobne bratske ljubavi i si-novske ljubavi prema pastirima.

Molitvu treba usavršavati kroz cijeli život... Dekret OPTATAM TOTIUS naglašava kako je potrebno njegovati molitvu u sjemeništu. U točki 8. kaže da se treba brinuti za solidniji duhovni odgoj: »... neka brižno njeguju one vježbe pobožnosti, koje preporuča poštovanja vriedno iskustvo Crkve«.

U Uredbi o Crkvi molitva se preporuča biskupima, u dekretu »Presbyterorum ordinis« svećenicima, u Konstituciji o Crkvi ističe se kao obilježje redovnika, u dokumentu o svetoj liturgiji preporuča se cijelom Božjem narodu.

Koncil još poimence spominje opću molitvu ili molitvu vjernika, privatnu i javnu molitvu, molitvu za jedinstvo s odijeljenom braćom — posebno pri ekumenskim sastancima — molitvu za zaručnicu, zatim molitvu kad skupu predsjeda đakon. Za dosadašnju molitvu nad zaručnicom prilikom vjenčanja traži se ispravak, kako bi se bolje istakla zajednička uloga supruga kod podizanja djece i uopće održavanja braka.

Nakon Sabora jedna je komisija 7 godina radila na provedbi tih smjernica. Sastavljena od spremnih ljudi konzultirala je još brojne stručnjake s područja liturgije, duhovne teologije i pastorala. Posavjetovavši se praktički sa svim biskupima svijeta, s mnogim dušobrižnicima, redovnicima i laicima — Biskupska je sinoda 1967. prihvatila opća načela te komisije. Kad je stvar bila kristalizirana Pavao VI. na dan Svih svetih 1970. objavljuje svoj dekret »LAUDIS CANTICUM«, posvećen novom časoslovu. Taj blistavi dokumenat počinje zanosnim riječima Koncila: »Pjesmu hvale, koja se na nebesima kroz svu vječnost pjeva i koju je Vrhovni svećenik Isus Krist unio u ovo zemaljsko progonstvo, Crkva je ustrajno i vjerno nastavila kroz stoljeća«.

Zatim Papa navodi ukratko povijesne podatke od Tridentinuma, koji nije stigao zbog mnogih okolnosti završiti i tada tako potrebnu reformu časoslova, već je to prepustio Svetoj Stolici. Tako je Pio V. unio jedinstvenost u časoslov ondašnje Crkve. Spominju se i druge reforme, napose Pija X, Pija XII. i Ivana XXIII.

Sadašnja reforma — koju donosi Pavao VI, a koja je plod Sabora — želi oživjeti duh molitve i dati odgovarajuću hranu duhu. Posebno ima u vidu današnji život svećenika i svih članova Božjeg naroda, jer je časoslov namijenjen svima. U rasporedu nestaje prvi čas, kako bi što jednostavnije iskrsla bit časoslova i on se lakše prilagodio vremenima u danu. Obnovljeni časoslov donosi izvjesna skraćivanja (npr. po 3 psalma u noćniku, jutarnjoj i večernjoj molitvi) a obogaćuje uvrštavanjem novih tekstova s druge strane. Daje preglednu raspodjelu naslova, glavnih misli, stanki... — I stanke imaju svoje značajno mjesto. Spomenuo bih ovdje jednu stanku, koja mi se čini zgodnom, iako kao svaka usporedba pomalo šepa. Čuh neki dan, kako jedna žena priča: »Sinoć nam nestalo struje i nismo više mogli gledati televiziju. Nakon dugog vremena smo muž i ja onako od srca razgovarali. I da znaš, da nam je bilo vrlo lijepo«. Ta stanke u programu otkrila je ljepotu susreta dvaju bića, koja se inače ne bi tako susrela. I naše bi stanke trebale omogućiti lijepe susrete.

Dokinut je tjedni ciklus i uspostavljen četverotjedni. Neki teški psalmi su izbačeni.

Kod čitanja je težnja za najvećom mogućom usklađenošću s Misom. Čitanja su obogaćena mnogim lekcijama iz Otaca i crkvenih pisaca. U planu je izdavanje uvijek novih i novih tekstova. (U tom kontekstu nije jasan i neobično začuđuje slučaj, da su naše Biskupske konferencije zabranile neku lekciju, jer je pisac još »živ!«).

Iz čitanja su izbačena sva legendarna mjesta. Kod svetaca se više naglašava njihov duhovni značaj. Jutarnja je molitva dobila preces

svakog dana, a večernja nešto poput molitve vjernika. Obje na kraju imaju Oče naš, pa se tako molitva Gospodnja uključivo sa svetom Misom moli tri puta na dan kao u staro doba.

Ovaj dragocjeni dekret stapa osobnu molitvu i molitvu Crkve kad kaže: »Budući da život Kristov u njegovom otajstvenom Tijelu usavršava i uzdiže vlastiti i osobni život i život svakog pojedinog vjernika, valja posve odbaciti svaku suprotnost između molitve Crkve i osobne molitve...«

Dok koncilski dekret još spominje redovito moljenje časoslova na latinskom, a tek iznimno na narodnom jeziku, novi blaženi dekret Pavla VI stavlja odmah kao normalnu i potrebnu stvar prijevod časoslova na narodni jezik, a latinski polako zvuči kao iznimka. Dakako postoji i dužan obzir prema starijima, koji će smjeti uz pristanak svoga Ordinarija moliti Rimski brevijar po starome. Inače i oni koji budu po svojoj želji uzeli latinski jezik trebaju se svakako služiti novim brevijarom na tom jeziku.

Nekoliko dana imao sam sreću da s jednim subratom (katkad i s više njih) molim taj novi časoslov. Zaista mi je molitva živnula i duh se hranio lakše nego ikada. I slažem se s onim jučerašnjim predavačem, da imamo sve uvjete za jedno novo proljeće molitve.